

1. Článek JAK VYBRAT NEJVHODNĚJŠÍ ÚVĚR

RPSN, úroková sazba a koeficient navýšení aneb jak vybrat nejvýhodnější úvěr

Půjdete-li si do banky či jinak půjčit peníze, samozřejmě budete chtít ten nejvýhodnější úvěr. Můžete využít několika pomocníků pro porovnání výhodnosti jednotlivých půjček mezi sebou. Těmi hlavními jsou RPSN, úroková míra a koeficient navýšení. Podívejme se, jaké jsou jejich kvality, ale i nedostatky, a také, kdy je dobré který z nich použít a kdy naopak ne.

Zdroj: peníze.cz, 11.04.2006, autor: Martin Zika, URL: <http://www.penize.cz/18017-rpsn-urokova-sazba-a-koeficient-navysemi-aneb-jak-vybrat-nejvyhodnejsi-uver>

RPSN

Neboli roční procentní sazba nákladů je ukazatel, který lze použít pro posouzení finanční náročnosti úvěru. Mělo by platit, že čím je RPSN vyšší, tím je úvěr dražší. RPSN totiž má zahrnovat veškeré náklady spojené s úvěrem, tzn. úrokovou sazbu, poplatky, pojištění atd. Nicméně to tak nemusí být vždy, protože zákon o spotřebitelském úvěru umožňuje do výpočtu nezahrnout všechny položky.

Čas od času je možné zaslechnout hlasy, které význam RPSN zpochybňují. A tyto hlasy se ozývají i z úst, která by měla být fundovaná. Problému se věnuje např. občanské sdružení SPES, jehož cílem je poskytovat odborné rady, jak vyřešit předluženost vlastními silami a v mezích zákona. Na jeho webových stránkách jste se mohli dočíst, že podle RPSN je obtížné posoudit půjčky na kratší období než rok, protože je to ukazatel konstruovaný pro úvěry na období jednoho roku. Eva Nebeská z České obchodní inspekce (ČOI) ovšem s tímto nesouhlasí. „RPSN je ukazatel konstruovaný na roční bázi, nikoli pro úvěry na období jednoho roku. Je naopak konstruován pro všechny úvěry bez ohledu na dobu jejich splatnosti,“ říká Nebeská.

Tvrzení, že podle RPSN nelze posoudit půjčky na kratší období než jeden rok, dokládá SPES příkladem. „Pokud si půjčíte v zastavárně 4 000 Kč a za 8 dní zástavu vyplatíte za 4 200 Kč, pak podle vzorce na výpočet RPSN uvedeného na stránkách ČOI vychází RPSN na 827,73 %. To by teoreticky mělo znamenat, že nezaplatíte 4 200 Kč, ale přes 32 000 Kč, což je důkazem toho, že je nutno s tímto ukazatelem pracovat velice opatrně.“

Nebeská ale výpočet odmítá. Podle ní je tento postup v rozporu se vzorcem pro výpočet RPSN i se vzorcem pro výpočet navýšení. Jaké konkrétní navýšení člověk zaplatí rozhodně, nelze dovodit z hodnoty RPSN, říká Nebeská.

Koeficient navýšení

Pokud tedy chcete zjistit, kolik zaplatíte navíc, můžete k výpočtu použít tzv. koeficient navýšení. Výpočet je jednoduchý, celkovou částku se započtením veškerých nákladů (tzn. úroků, všech souvisejících poplatků atd.) podělíte výší půjčky.

Příklad: půjčíte si 10 000 Kč, celkem zaplatíte 12 800 Kč. Koeficient navýšení je tedy 1,28. To znamená, že poskytovateli úvěru zaplatíte o 28 % víc, než jste si půjčili.

Tento ukazatel ovšem nezohledňuje časovou cenu peněz. Pokud byste totiž měli dva úvěry se stejným koeficientem navýšení, ale s různou dobou splatnosti, je pochopitelně výhodnější ten úvěr, který budete splácet delší dobu.

Úroková sazba

Při srovnávání úvěrů vám rovněž může pomoci úroková sazba. Především na tu se banky a další poskytovatelé půjček snaží ve svých reklamních materiálech nalákat, dobře známé jsou úžasné nabídky s úrokovou sazbou „již od...“. Úroková míra vyjadřuje hodnotu, kterou budete muset zaplatit navíc nad částku úvěru.

1) RPSN

- › úroková sazba úvěru, která by měla zahrnovat veškeré náklady spojené s úvěrem (tzn. poplatky, pojištění atd.)
- › s její pomocí lze posuzovat výhodnost úvěru
- › řekne vám, jak je úvěr drahý
- › nelze od ní odvozovat navýšení

2) Koefficient navýšení

- › ukáže, kolik zaplatíte navíc
- › nezohledňuje časovou hodnotu peněz

3) Úroková míra

- › vyjadřuje hodnotu, kterou budete muset zaplatit navíc nad částku úvěru
- › nelze s její pomocí jednoduše odvodit absolutní výši úroků pro úvěr s více než 1 splátkou
- › nezahrnuje související poplatky
- › může být konstruována na různé časové bázi (roční, měsíční, týdenní apod.)

Příklad: Jestliže opět vyjdeme z půjčky ve výši 10 000 Kč, pak úroková sazba 15 % znamená, že navíc zaplatíte 1 500 Kč.

Toto ale platí jen v případě, jestliže úvěr splatíte pomocí jediné splátky (zahrnující jistinu i úroky), která je splatná právě za 1 rok. Jakmile je splátek více, nelze tímto výpočtem z výše roční úrokové sazby dovodit absolutní výši úroků (jednoduše řečeno, výši úroků nelze počítat jako procentní podíl na jistině). Ruční výpočet již není tak jednoduchý. Platí totiž, že co splátka, to jeden řádek a v každém řádku musí platit rovnost:

roční úroková sazba =

$\text{úroky} \cdot 360 \cdot 100$

$\text{počet dní} \cdot \text{jistina}$

Navíc v této částce ještě nejsou započteny související poplatky, např. za přidělení nebo správu úvěru atd. Je tedy zřejmé, že prosté porovnávání výhodnosti úvěrů pomocí úrokové sazby není to pravé. Může se totiž snadno stát, že úvěr s vyšší úrokovou sazbou bude výhodnější, protože s ním bude spojeno méně poplatků.

Ukazatel úroková sazba skrývá ještě jedno významné úskalí. Různí poskytovatelé úvěrů ji ve svých materiálech uvádějí počítanou na různém základu, který může být týdenní, měsíční, roční apod. To pochopitelně znemožňuje srovnání. Existují ovšem způsoby, jak úrokové sazby přepočítat na stejný základ.

$\text{úrok p.a.} = (1+i)^{(n/m)} - 1$

kde i je zaplacený úrok za dané období, m je počet dní, za které je úrok zaplacen, n je počet dní v roce.

Pokud bychom opět použili náš příklad se zastavárnou, víme, že úrok je 5 %, pak:

$$\text{úrok p.a.} = (1+0,05)^{(365/8)} - 1$$

$$\text{úrok p.a.} = 1,05^{45,63} - 1$$

$$\text{úrok p.a.} = 8,264$$

Úroková míra na ročním základu je tedy v tomto případě 826,4 %.

Vraťme se ještě jednou k RPSN. Sdružení SPES na svých stránkách také tvrdí, že „je velmi těžké porovnávat podle RPSN jednotlivé půjčky či úvěry mezi sebou – muselo by totiž jít o půjčky v naprosto shodné výši, na naprosto shodné období a s naprosto shodným harmonogramem splátek“.

A ještě jednou vyjádření Nebeské. „RPSN lze využít rovněž pro porovnání úvěrů s různě nastavenými platebními podmínkami. V některých případech je RPSN pro porovnání úvěrů nadbytečná – například pokud se jedná o porovnání úvěrů ve shodné výši, se shodným počtem splátek a stejnými termíny splatnosti, přičemž spotřebitel nehradí nad rámec jistiny a úroků žádné další platby. Pak ke srovnání úvěrů postačuje samozřejmě pouze samotná výše splátek.“

Pokud budeme porovnávat 2 úvěry, konkrétně:

1) Výše 10 000 Kč, 12 měsíčních splátek, každá splátka ve výši 1 500 Kč,

2) Výše 10 000 Kč, 12 měsíčních splátek, každá splátka ve výši 2 000 Kč,

pak RPSN opravdu nepotřebujeme. Na první pohled je zřejmé, že druhý úvěr je dražší. RPSN druhého úvěru je tedy vyšší než úvěru prvního.

Navýšení, úroková sazba a RPSN jsou tedy tři různé ukazatele, z nichž každý nese jinou informaci a mezi nimiž neexistuje přímá úměra. Je dobré mít na paměti, že z výše jednoho ukazatele nelze odvozovat výši druhého a naopak.